

Asianajaja välimiehenä FAI:n välimiesmenettelyssä

Esteellisyys ja salassapito

Heidi Merikalla-Teir
Asianajaja, Asianajotoimisto Merilampi Oy
Puheenjohtaja, FAI

1. Välimiehen vahvistaminen

2. Välimiehen esteellisyys

3. Tapausesimerkit

Välímiesoikeuden asettaminen (1)

- Lähtökohtana **sopimusvapaus ja asianosaisautonomia** → partit voivat sopia:
 - välimiesten lukumäärästä (16.1 § ja 17 §)
 - välímiesoikeuden asettamisessa noudatettavasta menettelystä (16.1 §)
 - Sääntöjen 17-20 §:ien määräyksiä välímiesoikeuden asettamisesta sovelletaan:
 - kun asianosaiset eivät ole toisin sopineet
 - jos asianosaiset eivät ole kyenneet asettamaan välímiesoikeutta sopimuksensa mukaisessa (tai lautakunnan asettamassa) määräajassa
-

Välimesoikeuden asettaminen (2)

Välimiehen nimeäminen

- Lähtökohtana sopimusvapaus ja asianosaisautonomia
- Yhden tai useamman asianosaisen tai näiden nimeämien välimiesten esitys, että lautakunta vahvistaisi tietyn henkilön
 - asianosaisen nimeämäksi välimieheksi,
 - ainoaksi välimieheksi tai
 - välimesoikeuden puheenjohtajaksi

Välimiehen määrääminen

- Hallitus määrää
 - ainoan välimiehen, jos partit eivät ole päässeet määrääjassa yksimielisyyteen yhteisestä ehdokkaasta ainoaksi välimieheksi
 - välimesoikeuden puheenjohtajan, jos partit eivät ole päässeet määrääjassa yksimielisyyteen yhteisestä puheenjohtajaehdokkaasta
 - välimiehen, jonka hallitus on määrännyt nimeämisvelvollisuutensa laiminlyöneen asianosaisen puolesta kolmijäseniseen välimesoikeuteen
 - kolmijäsenisen välimesoikeuden kunkin jäsenen tilanteessa, jossa lautakunta määrää välityssopimuksen mukaan kaikki kolme välimiestä

Välímiehen vahvistaminen (1)

- **Lautakunnan vahvistaminen sille**, että tietty 1) yhden tai useamman asianosaisten nimeämä henkilö, tai 2) asianosaisten nimeämien välimiesten yhdessä nimeämä henkilö tai 3) lautakunnan määräämä henkilö **voi toimia välímiehenä** (asianosaisten nimeämänä välímiehenä, ainoana välímiehenä tai puheenjohtajana) sääntöjen mukaisessa menettelyssä
 - Välímiehen katsotaan tulleen määrätyksi tehtävänsä vasta, kun lautakunta on vahvistanut tämän
 - **Tiukat kriteerit vahvistamatta jättämiselle** (22.3 §: puolueettomuus, riippumattomuus, muutoin sopimattomuus)
 - Esteellisyyssväitteiden vähentyminen
-

Välimiehen vahvistaminen (2)

- **Sihteeristö voi vahvistaa** välimiehen selvissä tapauksissa, eli kun:
 - välimiehen esteettömyysilmoituksessa ei ole varaumia hänen puolueettomuudestaan tai riippumattomuudestaan; ja
 - kukaan asianosainen ei ole vastustanut välimiehen vahvistamista lautakunnan asettamassa määräajassa
 - **Muissa tapauksissa** sihteeristön on siirrettävä kysymys välimiesten vahvistamisesta hallitukselle
 - **Hallituksen valiokunta voi vahvistaa** välimiehen, jos
 - esteettömyysilmoituksessa on tiettyjä puolueettomuutta tai riippumattomuutta koskevia varaumia, mutta
 - (i) kukaan asianosaisista ei ole määräajassa vastustanut välimiehen vahvistamista, tai
 - (ii) vastustaminen on ilmeisen perusteetonta
 - Jos joku asianosaisista on vastustanut välimiehen vahvistamista, hallitus käsittelee asian kokouksessaan; **hallitus voi jättää välimiehen vahvistamatta** ainoastaan, jos:
 - välimies ei ole 21.1 §:n mukaisesti puolueeton ja riippumaton; tai
 - välimies on "muuten sopimaton välimieheksi"
 - "sopimattomuuden" kynnys korkealla
 - esimerkkejä: ei hallitse menettelyn kieltä; vakava sairaus; syyllistyminen vakaviin väärinkäytöksiin
-

Välímiehen vahvistaminen (3)

- Hallitus ei ole velvollinen perustelemaan päätöstään välímiehen vahvistamisesta tai vahvistamatta jättämisestä
 - Hallitus voi halutessaan antaa perustellunkin päätöksen
 - Vaatimukset läpinäkyvyydestä kasvaneet
 - Jos hallitus jättää välímiehen vahvistamatta, se voi:
 - (a) antaa välímiehen nimenneelle asianosaiselle tai hänet nimenneille välímiehille tilaisuuden uuden välímiehen nimeämiseen lautakunnan asettamassa määräajassa; tai
 - (b) poikkeustapauksessa määrätä välímiehen suoraan 22.5 §:n mukaisesti → poikkeusta sovelletaan käytännössä varovasti
-

Välímiehen esteellisyys (1)

- Asianosainen voi vaatia, että lautakunta julistaa välímiehen esteelliseksi, jos:
 - (a) ilmenee seikkoja, jotka ovat omiaan aiheuttamaan perusteltuja epäilyjä välímiehen puolueettomuudesta tai riippumattomuudesta; tai
 - (b) välímies ei täytä sellaista kelpoisuusvaatimusta, joka hänellä asianosaisten sopimuksen mukaan tulisi olla (23.1 §)
 - (a)-kohdan testi on objektiivinen
 - IBA Guidelines (General Standard 2(c)):*"Doubts are justifiable if a reasonable third person, having knowledge of the relevant facts and circumstances, would reach the conclusion that there is a likelihood that the arbitrator may be influenced by factors other than the merits of the case as presented by the parties in reaching his or her decision"*
-

Välimiehen esteellisyys (2)

- Esteellisyysväite on tehtävä lautakunnalle kirjallisesti perusteluineen 15 päivän määräajassa
 - Määräaika lasketaan joko välimiehen vahvistamisen tiedoksisaantipäivästä tai esteellisyysväitteen perusteen tiedoksisaantipäivästä, sen mukaan kumpi ajankohdista on myöhäisempi
 - Esteellisyysväite on tehtävä määräajassa uhalla, että asianosainen menettää oikeutensa vedota esteellisyyteen
-

Välímiehen esteellisyys (3)

- Lautakunta varaa seuraaville tahoille tilaisuuden tulla kuulluiksi esteellisyysväitteen johdosta:
 - Välimies, jota esteellisyysväite koskee
 - Muut välimiehet
 - Muut kuin väitteen tehneet asianosaiset
 - Prosessi on kirjallinen
 - Asianosaisilla (tai välimiehillä) ei oikeutta kuulustuttaa todistajia tai esittää muuta suullista selvitystä hallitukselle
 - Ei säännöksiä siitä, voiko välimiesoikeus jatkaa asian käsittelyä ennen esteellisyysväitteen ratkaisua → Välimiesoikeus päättää asiasta tapauskohtaisesti
-

Välimiehen esteellisyys (4)

- Muut asianosaiset voivat hyväksyä esteellisyysväitteen tai välimies voi vapaaehtoisesti luopua välimiestehtävästä
 - Tämä ei merkitse esteellisyysväitteen perusteen hyväksymistä
 - Tällöin välimiehen tilalle on valittava uusi välimies 24 §:n mukaisesti
 - Muussa tapauksessa hallitus ratkaisee esteellisyysväitteen
 - Hallitus ei ole velvollinen perustelemaan päätöstään, mutta voi halutessaan antaa perustellunkin päätöksen
 - Menettelyn joutuisuus saattaa poikkeustapauksessa edellyttää esteellisyysväitteen ratkaisemista valiokuntatasolla; esim. asianosainen tekee shikaaninomaisesti toistuvia ja perusteettomia esteellisyysväitteitä, joiden ilmeisenä tarkoituksena on ainoastaan vaikeuttaa menettelyn etenemistä
-

Tapausesimerkit - taustaksi

- Noin 50 % välimiesten esteettömyysilmoituksista sisältää jonkinlaisia liputuksia
 - FAI:n hallitus tekee vain melko harvoin päätöksiä välimiesten vahvistamisista tai esteellisyysväitteistä
 - Korkeintaan muutamia vuositasolla
 - Välimiehen vahvistamisen vastustamisia on ollut viime aikoina enemmän; osa hyvin heppoisasti perusteltuja
 - Suurin osa liputuksista käsitellään valiokunnassa eivätkä ne aiheuta jatkotoimenpiteitä
-

Tapausesimerkit (1)

- Välimies liputti esteettömyysilmoituksessaan IBA Orange Listin mukaisen olosuhteen:
"3.4 Relationship between arbitrator and party and others involved in the arbitration: 3.4.1 The arbitrator's law firm is currently acting adversely to one of the parties, or an affiliate of one of the parties."
 - Välimies ei asianajajan salassapitovelvollisuudesta johtuen voinut kertoa asiasta yksityiskohtia osapuolille.
 - Välimies katsoi olevansa esteetön, mutta ei lopulta ottanut tehtävää vastaan → FAI ei tehnyt asiasta päätöstä.
 - Tähän liittyi kysymys siitä, missä määrin FAI voi/sen tulee tällaisessa tilanteessa vaatia välimieheltä lisätietoja esteettömyysilmoituksessa olevista seikoista ja arvioida niiden vaikutusta tai ylipäätään tehdä esteellisyyssarviointia ns. etukäteen yhdessä välimiehen kanssa.
 - Välimies ilmoitti FAI:lle toimittamansa esteettömyysilmoituksen liitteessä, että asianajotoimisto, jonka osakas välimies on, on viimeisen kolmen vuoden aikana avustanut asiassa kantajana olevaa X Oy:tä yhteensä neljässä eri toimeksiannossa, joista kolme on edelleen vireillä. Asianajotoimiston hoidettavana on viimeisen kolmen vuoden aikana ollut lisäksi toimeksianto, jossa vastaajan pääomistaja on ollut vastapuolena. Koska välimies oli rajannut antamansa tiedot kolmeen vuoteen, varmuutta ei ollut, onko olemassa enemmänkin toimeksiantoja, joissa välimiesmenettelyn osapuolet tai niiden omistajat ovat olleet joko päämiehinä tai vastapuolina.
 - FAI:n hallitus arvioi sääntöjen 23.1 (a) §:n sanamuotoa (...ovat omiaan aiheuttamaan perusteltuja epäilyjä välimiehen puolueettomuudesta tai riippumattomuudesta) ja päätyi kokonaisarviossaan siihen, että asiassa esiin tulleet olosuhteet ylittivät sääntöjen mainitussa kohdassa asetetun kynnyksen.
 - FAI ei vahvistanut ko. henkilöä välimieheksi.
-

Tapausesimerkit (2)

- Molemmat asianosaiset vastustivat välimiehen vahvistamista välimieheksi.
 - FAI ei vahvistanut välimiestä välimieheksi.
 - Hallitus katsoi, että molempien asianosaisten vastustaessa vahvistamista on katsottava, että välimies on FAI:n sääntöjen 22.3 §:n tarkoittamalla tavalla muuten sopimaton välimieheksi.
 - Jutussa kantajina oli kaksi venäläistä yhtiötä ja vastaajana suomalainen yhtiö. FAI:n hallitus kävi välimiestä määrättäessä keskustelun siitä, onko juttuun neutraalimpi asetelma määrätä välimies EU-maasta vai EU:n ulkopuolelta ja päätyi puoltamaan EU:n ulkopuolelta tulevaa välimiestä. Vastaaja vastusti välimiehen vahvistamista mm. todeten, että jutussa tulisi arvioitavaksi EU:n ja USA:n Venäjää vastaan asettamia sanktioita ja niiden vaikutuksia käsillä olevaan asiaan. Vastaaja totesi, että koska välimiehen kotivaltio ei ollut EU-maa, välimiehellä ei välttämättä olisi riittävää osaamista EU-sanktioista ja niiden täytäntöönpanosta. Lisäksi vastaaja viittasi siihen, että välimiehen kotivaltio ei ollut asettanut sanktioita Venäjää vastaan, mikä voisi vaikuttaa hänen puolueettomuuteensa ja riippumattomuuteensa asiassa.
 - FAI vahvisti välimiehen.
-

Tapausesimerkit (3)

- Kantaja vastusti välimiehen vahvistamista katsoen, ettei välimiehellä ole tarvittavan vahvaa talous- ja osakassopimusasioiden osaamista ja tämän takia ilmoitti "hylkäävänsä" FAI:n esityksen välimiehestä.
 - FAI vahvisti välimiehen.
 - Kysymys siitä, missä määrin asianosainen voi menestyksekkäästi kyseenalaistaa FAI:n hallituksen aiemmin tekemän ratkaisun välimiehen määräämisen osalta.
-

Kiitos!

www.arbitration.fi